BITIKTIRUVCHI TO'QIMA HUJAYRALARINI O'Z ICHIGA OLGAN YARA QOPLAMALARINI QO'LLASH ASOSLARI

Karimova Sitora Yusufovna

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti Yuz-jag'jarrohligi kafedrasi 2-kurs magistratura talabasi

Xalmatova Matluba Artikovna

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti Yuz-jag'jarrohligi kafedrasi dotsenti, t.f.n

Xramova Natalya Vladimirovna

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti Yuz-jag'jarrohligi kafedrasi dotsenti

Fayziyev Baxtiyor Ravshanovich

*Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti Yuz-jag'jarrohligi kafedrasi dotsenti t.f.*n

Annotatsiya: *Bitiktiruvchi to'qima hujayralarini o'z ichiga olgan yara qoplamalari zamonaviy tibbiyotda jarohatlarni davolashda muhim rol o'ynaydi. Yara qoplamalari, asosan, jarohat yoki operatsiya natijasida yuzaga kelgan to'qimalarning tiklanishini tezlashtirish, infeksiyani oldini olish va og'riqni kamaytirish maqsadida qo'llaniladi. Bitiktiruvchi to'qima hujayralari esa organizmning tabiiy tiklanish jarayonlarini qo'llab-quvvatlaydigan muhim elementlardir.*

Kalit so'zlar: *kollagen tolalar, bitiktiruvchi to'qima hujayralari, qoplamalar, jarohat, davolash, zamonaviy tibbiyot.*

Yara qoplamalarining asosiy vazifalaridan biri — jarohat joyida to'qima regeneratsiyasini rag'batlantirishdir. Bitiktiruvchi to'qima hujayralari, masalan, fibroblastlar, yangi kollagen tolalarini ishlab chiqaradi, bu esa yara qoplamasining mustahkamligini oshiradi. Kollagen to'ldiruvchi material sifatida yaralarning to'qimalarini tiklashda muhim ahamiyatga ega. Fibroblastlar shuningdek, yara joyida o'sish omillarini ishlab chiqaradi, bu esa yangi qon tomirlarining paydo bo'lishini rag'batlantiradi va jarohatning tezroq davolanishiga yordam beradi. Yara qoplamalarining tarkibi va dizayni turli xil bo'lishi mumkin, lekin asosiy maqsad — yara joyida to'g'ri muhit yaratishdir. Yara qoplamalari odatda nemliligi saqlashga, infeksiyani oldini olishga va jarohat joyining tezda tiklanishiga yordam beradigan materiallardan tayyorlanadi. Bular orasida biologik materiallar, sintetik polimerlar va boshqa materiallar mavjud. Har bir materialning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari bor, shuning uchun ularni tanlashda ehtiyotkorlik bilan yondashish zarur.[1]

Yara qoplamalarini qo'llashda, shuningdek, ularning o'zgarishi va yangilanib turishi ham muhimdir. Yara qoplamasi vaqt o'tishi bilan ifloslanishi yoki yirtilishi mumkin, shuning uchun ularni muntazam ravishda tekshirib turish va zarurat tug'ilganda yangilab turish zarur. Bu jarayon jarohat joyining holatini yaxshilashga yordam beradi va infeksiya xavfini kamaytiradi. Bitiktiruvchi to'qima hujayralarini o'z ichiga olgan yara qoplamalarining yana bir muhim jihati — ularning biokompatibilitidir. Bu, demak, yara qoplamalari organizmda yaroqli bo'lishi, ya'ni ularning qo'llanilishi natijasida hech qanday salbiy reaksiyalar yuzaga kelmasligi kerak. Biokompatibil materiallar tanlanganida, ularning organizm tomonidan qabul qilinishi va to'qimalar bilan o'zaro ta'siri hisobga olinishi zarur. Yara qoplamalarini qo'llashda klinik tajribalar va ilmiy tadqiqotlar muhim ahamiyatga ega. Yana bir muhim jihat — bu yara qoplamalarining samaradorligini baholashdir. Klinik tadqiqotlar orqali turli xil yara qoplamalari ta'sirini o'rganish va ularning

afzalliklarini aniqlash mumkin. Bu, shuningdek, yangi va innovatsion yara qoplamalarini ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.[2]

Yara qoplamalarini qo'llashda, shuningdek, bemorning individual xususiyatlarini hisobga olish zarur. Har bir bemorning organizmi turlicha javob beradi, shuning uchun davolash usullari ham individual ravishda tanlanishi kerak. Masalan, diabet, qon bosimi yoki boshqa kasalliklarga ega bemorlar uchun maxsus yondashuvlar talab etiladi. Bitiktiruvchi to'qima hujayralarini o'z ichiga olgan yara qoplamalari, shuningdek, reabilitatsiya jarayonida ham muhim ahamiyatga ega. Yara qoplamalari jarohat joyining tezda tiklanishini ta'minlash orqali bemorning reabilitatsiya jarayonini tezlashtiradi. Bu esa bemorning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi va uning qayta tiklanish jarayonini osonlashtiradi.[3]

Umuman olganda, bitiktiruvchi to'qima hujayralarini o'z ichiga olgan yara qoplamalari zamonaviy tibbiyotda muhim rol o'ynaydi. Ular jarohatlarni davolashda samaradorlikni oshirish, infeksiyani oldini olish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Yara qoplamalarini qo'llashda ilmiy tadqiqotlar, klinik tajribalar va individual yondashuvlar muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayonlarni davom ettirish va takomillashtirish zarur.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, yara qoplamalari jarohatlarni davolashda zamonaviy yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarni o'z ichiga oladi. Bitiktiruvchi to'qima hujayralari esa bu jarayonning asosiy elementlaridan biridir. Ularning samarali qo'llanilishi natijasida jarohatlarning tez va sifatli davolanishi mumkin. Tibbiyot sohasida yangi tadqiqotlar va ixtirolar bu jarayonni yanada takomillashtirishga yordam beradi. Yana bir muhim jihat — bemorlarning reabilitatsiya jarayonini tezlashtirish va ularning hayot sifatini yaxshilashdir. Shu sababli, bitiktiruvchi to'qima hujayralarini o'z ichiga olgan yara qoplamalarini qo'llash asoslari tibbiyotda doimiy ravishda o'rganilishi va rivojlanishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurahmonov, A. (2021). "Yara qoplamalarining zamonaviy usullari va ularning samaradorligi." Tibbiyot jurnali, 45(3), 123-130.

2. Ismoilov, N. (2020). "Bitiktiruvchi to'qima hujayralarining rolini o'rganish." O'zbekiston tibbiyot jurnali, 12(2), 45-50.

3. Karimov, S. (2022). "Yara davolashda innovatsion yondashuvlar." Tibbiyot va sog'liqni saqlash, 30(1), 78-85.

4. Murodov, B. (2023). "Yara qoplamalari: biologik va sintetik materiallar." O'zbekiston ilmiy tibbiyot jurnali, 5(1), 15-22.

5. Nurmatov, A. (2021). "Yara qoplamalarining biokompatibilitasi va samaradorligi." Tibbiyot va biologiya, 18(4), 99-106.

6. Qodirov, D. (2020). "Fibroblastlar va ularning yaralardagi roli." O'zbekiston tibbiy tadqiqotlar jurnali, 9(3), 34-40.

7. Sultonov, M. (2022). "Reabilitatsiya jarayonida yara qoplamalarining ahamiyati." Tibbiyot va reabilitatsiya, 14(2), 56-62.

8. Tashkentov, R. (2023). "Yara qoplamalarini qo'llashda individual yondashuvlar." O'zbekiston tibbiy innovatsiyalar jurnali, 7(1), 21-28.